

**KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA AYKIRI İŞLENMESİNDEN DOĞAN ZARARLARIN
TAZMİNİ VE GÖREVLİ MAHKEME****COMPENSATION FOR DAMAGES ARISING FROM
THE UNLAWFUL PROCESSING OF PERSONAL DATA AND THE AUTHORIZED COURT**Emel BADUR * & Nesibe KURT KONCA **[10.21492/inuhfd.1159230](https://doi.org/10.21492/inuhfd.1159230) **Makale Bilgi***Gönderi: 08/08/2022
Kabul : 05/12/2022***Anahtar Kelimeler***Kişisel Veri,
Görevli Mahkeme,
Tazminat,
Kişilik Hakkı,
Yargı Yolu.***Article Info***Received: 08/08/2022
Accepted: 05/12/2022***Keywords***Personal Data,
Authorized Court,
Compensation,
Personality Right,
Judicial Branch.***Özet**

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinin, ilgili kişinin zarara uğramasıyla sonuçlanması kaçınılmaz zor bir sonuçtur. Yasa koyucu Kişisel Verileri Koruma Kanunu'nda bu Kanuna aykırı fiiller neticesinde doğan zararların tazminine ilişkin özel hükümler düzenlemekten kaçınmış; kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkının saklı olduğunu belirtmek suretiyle genel hükümlere yollama yapmayı tercih etmiştir. Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi sonucunda zarar gören, kişisel verisi hukuka aykırı işlenen ilgili kişidir. Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle doğan zarar, maddi zarar olabileceği gibi manevi zarar şeklinde de ortaya çıkabilir. Bu çalışmada, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden kaynaklanan zararların tazmini, özellikle görevli mahkemeler açısından ele alınmıştır. Veri sorumlusunun kamu tüzel kişisi veya özel hukuk kişisi olmasına binaen yargı yolu değişmektedir. Dolayısıyla hem idari yargıda hem de adli yargıda bu davaların görülebilmesi mümkündür. Ayrıca veri sorumlusu ve ilgili kişi arasındaki ilişkinin iş veya tüketici ilişkisi ya da ticari ilişki olmasına göre ihtisas mahkemelerinin görevli olması da söz konusu olmaktadır.

Abstract

The unlawful processing of personal data, resulting in damage to the data subject, is a difficult outcome to avoid. The legislator refrained from regulating special provisions regarding the compensation of damages arising as a result of unlawful acts in the Law of the Protection of Personal Data; has preferred to refer to the general provisions by stating that the right to compensation according to the general provisions is reserved for those. The data subject is whose personal data is processed unlawfully and who is damaged as a result of unlawful processing. The damage caused by the unlawful processing of personal data can be in the form of pecuniary damage and moral damage. In this study, the compensation of damages arising from the unlawful processing of personal data is discussed especially in terms of authorized courts. The fact that the data controller is a public-law legal entity or a private law person, the judicial procedure changes and it is possible for these cases to be heard in both administrative and judicial courts. Depending on whether the relationship between the data controller and the data subject is a labor, consumer or commercial relationship, it is also possible for the specialized courts to be authorized.

 Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.

*Doç. Dr., Çankaya Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

**Doç. Dr., Ankara Medipol Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

Atıf Şekli | **Cite As:** BADUR Emel/KURT KONCA Nesibe, "Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesinden Doğan Zararların Tazmini ve Görevli Mahkeme", İnÜHFD, 13(2), 2022, s.476-490. **İntihal** | **Plagiarism:** Bu çalışma intihal programında kontrol edilmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been controlled via a plagiarism software and reviewed by at least two blind referees.

EXTENDED SUMMARY

Introduction and Research Purpose: Unlawful processing of personal data may cause harm to the person concerned. In the Law of the Protection of Personal Data (LPPD), the legislator refrained from regulating special provisions regarding the compensation of damages arising as a result of acts contrary to this Law and stated that those whose personal rights are violated are entitled to compensation according to the general provisions. The aim of this study is to determine how the general provisions will be applied for the compensation of damages arising from the unlawful processing of personal data and to figure out the authorized judicial authorities in this regard.

Literature Review: In the literature, it is stated that the general provisions to be applied in the compensation of damages arising from the unlawful processing of personal data may be the provisions of the Turkish Civil Code on the protection of personality. However, according to the characteristics of the concrete case, it has not been discussed in which jurisdiction and court the claims for compensation will be heard. In this study, these issues are discussed and a proposal for legislative amendment is made by finding the possible drawbacks of bringing compensation cases into administrative jurisdiction.

Methodology and Findings: It is a research article in which different methods such as study legislation review, literature review and sample decision review are used together. The main finding of this study is the opinion that in case of unlawful processing of personal data by the administration, it would be more beneficial to hear the compensation cases in the judicial jurisdiction due to the difficulties arising from taking the measures to protect the personal rights in the administrative jurisdiction.

Conclusions, Limitations, and Recommendation: Unlawful processing of personal data may harm the personal and property values of the data owner. While regulating the rights of the person concerned in Article 11 of LPPD, it is stated that he/she has the right to demand the compensation of the damages arising from the unlawful processing of personal data. According to article 14/3 of LPPD, the legislator has preferred to refer to the general provisions by stating that the right to compensation according to the general provisions is reserved for those. General provisions are also applied in calculating the damages arising from the illegal processing of personal data with the reference to the general provisions, determining the means of compensation and the statute of limitations. The claim for compensation may be due to the material and/or moral damage.

In this context, it is possible that the claim for compensation based on the unlawful processing of personal data may fall within the jurisdiction of the civil or administrative jurisdiction. Since there is no clear provision in the Law as to which jurisdiction the claims regarding the right to compensation will be heard, the judicial branch should be determined according to the characteristics of the concrete case. If the data controller is a public legal entity, the case must be filed in the administrative jurisdiction for compensation for the damages arising from the unlawful processing of personal data. On the other hand, if the data controller is a private person, then the case should be filed in the civil jurisdiction.

However, there are difficulties in bringing forward the demands of preventing the danger of tort stipulated in Article 25 of the Turkish Civil Code, putting an end to the tort, and determining the illegality of the tort, whose effects continue even though it has ended, in order to protect personal rights due to the illegal processing of personal data. While these requests can be asserted in the civil jurisdiction against the private person data controller/processor seeing the compensation claim before the administrative jurisdiction may violate both the principle of procedural economy and the prohibition of decision-making in contradiction. For this reason, it is considered that it would be beneficial for the compensation cases arising from the unlawful processing of personal data by the administration to be heard in the civil jurisdiction with a legal amendment. It should also be noted that such exceptional regulations are currently being implemented in Turkish Civil Code Art. 1007 and Enforcement and Bankruptcy Law Art. 5.

If the compensation case based on the unlawful processing of personal data is a consumer dispute and below the monetary limit stipulated in the Law on the Protection of the Consumer, then it is necessary to apply to the consumer arbitration committee. On the other hand, if the amount of the dispute exceeds the monetary limit, a lawsuit should be filed in consumer courts by fulfilling the condition of litigation regarding mediation.

Compensation lawsuits based on unlawful processing of personal data, which are absolute and relative commercial lawsuits, should be filed in the commercial court of first instance. However, since the application to mediation is a litigation condition in terms of compensation claims, the condition must be exhausted before these lawsuits are filed. A similar situation is also valid for the compensation cases considered in the labor courts which are based on the unlawful processing of personal data in labor disputes. Compensation cases that do not fall under the jurisdiction of special courts should be heard in the civil courts of first instance, which are the general jurisdiction courts.

I. GİRİŞ

Türk Hukuku açısından kişisel verilerin korunması, 2010 yılında Anayasa'nın m.20/3 hükmüyle anayasal hak olarak kabul edilmesinden sonra gittikçe artan bir önem kazanmıştır. Aslında Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi tarafından 28.01.1981 tarihinde imzaya açılan, tam adı “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi” olmakla birlikte kısaca “108 sayılı Sözleşme” olarak isimlendirilen düzenlemeyi, imzaya açıldığı tarihte imzalayan ülkelerden olmuşsa da; Sözleşmenin iç hukuka dâhil edilmesi 17.03.2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanması suretiyle gerçekleşmiştir.

Akabinde 2016 yılında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (KVKK) yürürlüğe girmesiyle, anayasal bir hak olarak tanınan kişisel verilerin korunmasını talep hakkı, ayrıntılı yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur. Hukukumuzda KVKK’nın kabulü öncesinde de kişisel verilerin korunması amacına yönelmiş yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) 135-140. maddeleri arasında kişisel verilerin kaydedilmesi, hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi ve belirlenen sürede yok edilmemesine ilişkin suç tipleri düzenlenmiştir. Ancak konuya ilişkin temel düzenlemenin KVKK olması nedeniyle bu makalenin kapsamı, kişisel verilerin KVKK’ya aykırı işlenmesinden doğan zararlarla sınırlanmıştır.

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi, veri sahibinin kişisel ve malvarlığı değerlerini zarara uğratabilir. Yasa koyucu KVKK’da bu Kanuna aykırı fiiller neticesinde doğan zararların tazminine ilişkin özel hükümler düzenlemekten kaçınmış; kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkının saklı olduğunu belirtmek suretiyle genel hükümlere bir yollama yapmayı tercih etmiştir. Ayrıca KVKK’nın 11. maddesinde ilgili kişinin hakları düzenlenirken, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi nedeniyle doğan zararlarının giderilmesini talep etme hakkına sahip olduğu ayrıca belirtilmiştir.

Bu çalışmada, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden kaynaklanan zararların tazmini, özellikle görevli mahkemeler açısından ele alınacaktır. Veri sorumlusunun kamu tüzel kişisi veya özel hukuk kişisi olmasına binaen yargı yolu değişmektedir. Dolayısıyla hem idari da hem de adli yargıda bu davaların görülebileceği mümkündür. Ayrıca veri sorumlusu ve ilgili kişi arasındaki ilişkinin iş veya tüketici ilişkisi ya da ticari ilişki olmasına göre ihtisas mahkemelerinin görevli olması mümkündür.

II. KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA AYKIRI İŞLENMESİ VE BUNDAN DOĞAN ZARARLAR

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi sonucunda ilgili kişinin zarara uğraması, kaçınılması zor bir sonuçtur. Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden doğan zararların ve tazmin yollarının açıklanabilmesi için öncelikle, KVKK’nın uygulanma alanının ve kapsamının belirlenmesi gereklidir.

A. Kişisel Veri, İşleme ve Veri Sorumlusu Kavramları

Kanunun “Kapsam” başlıklı 2. maddesinde “Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.” ifadesine yer verilmiştir. Kapsama dair bu düzenlemeden çıkarılan iki önemli sonuç vardır. İlki, Kanunun kapsamına sadece gerçek kişilerin kişisel verilerinin dâhil edilmiş olmasıdır. KVKK’nın “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinde, kişisel verisi işlenen gerçek kişiler için “*ilgili kişi*” terimi tercih edilmiştir. Her iki madde açısından da şüpheye yer bırakmayacak açıklıkta olan, KVKK’nın kapsamının sadece gerçek kişilerin verilerinin işlenmesiyle sınırlı olduğudur¹. Bu çalışma kapsamında zarar gören kişiler de kişisel verisi hukuka aykırı işlenen ilgili (gerçek) kişiler olacaktır. KVKK’nın 2. maddesinden çıkarılan ikinci sonuç, her türlü işleme faaliyetinin değil; tamamen veya kısmen otomatik olan ya da otomatik olmasa bile herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla yapılan işlemlerin Kanunun koruma alanına dâhil edildiğidir. Herhangi bir şekilde otomatiklik barındırmayan işlemler, bir veri kayıt sisteminin de parçası değilse; KVKK kapsamında korunmayacaktır.

1. Kişisel Veri

KVKK’nın “Tanımlar” başlıklı 3/1/d maddesinde kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi kapsayacak genişlikte tanımlanmıştır. Kanunun Gereğesinde² kişisel veri kavramı,

“Bu bağlamda sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin bilgiler de kişisel veridir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder. Yani verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar. İsim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilme özellikleri nedeniyle kişisel verilerdir.”

¹ KVKK’nın 28. maddesinde “*Istisnalar*” kenar başlığı altında ve beş bent halinde bu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı durumlar sayılmıştır. Bu haller Kanunun kapsamı dışında bırakıldığından veri sorumlusu, ilgili kişi ve işleme faaliyeti gibi terimlerden söz etmek mümkün olmayacak; zarar görenin tazminat talebi ancak genel sorumluluk hukuku kurallarına göre dayanak bulabilecektir.

² <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/062384e3-d18c-4c38-b108-3a7a2a28e849.pdf> (Erişim: 28.07.2022).

ifadesiyle açıklığa kavuşturulmuştur.

Yasa koyucu kişisel veri terimini tanımlarken kapsayıcı olmuş ve sadece belirli değil; belirlenebilir kişilere ilişkin verileri de Kanuna dâhil etmiştir. Bu verilerin kişisel veri olarak nitelenebilmeleri için, gizli, doğru veya güncel olmaları da şart değildir³. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder.

Kişisel verilere ilişkin ve mevzuatımız açısından bağlayıcı bir başka tanımlama, 108 sayılı Sözleşme'nin 2/a maddesinde KVKK ile uyumlu olarak, "Kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi (ilgili kişi) hakkındaki tüm bilgiyi" ifade edecek şekilde yapılmıştır. Türk Hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin normatif düzenlemelerde, kişisel verilerin sınırlı sayıda belirlenerek düzenlenmesi veya örnek olarak sayılması yolları tercih olunmamıştır⁴.

Avrupa Birliği'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel düzenlemesi olan Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün⁵ (GVKT) 4/1. maddesinde kullanılan "gerçek kişiye ait olan isim, kimlik numarası, konum, çevrim içi tanımlayıcı, fiziksel, psikolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğini gösteren bir veya birden fazla faktöre ilişkin veriler" ifadesiyle nelerin kişisel veri olabileceğine dair örnekler verilmiştir⁶.

2. İşleme

Kişisel verilerin işlenmesi kavramı da kişisel veri terimi kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Kanun'un 3/e maddesinde kişisel verilerin işlenmesi,

"Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi"

kapsayacak genişlikte kullanılmıştır.

Yasa koyucu tarafından işleme faaliyetinin kapsamına ilişkin bazı fiiller sayıldıktan sonra kullanılan "gibi" bağlacından anlaşılacağı üzere, bu sayma sınırlı sayıda olmayıp; verilerin işlenmesi sırasında yapılabilecek işlemlerin örneklendirilmesi amacını taşımaktadır. Buna göre kişisel verilerin işlenmesi, verilerin ilk defa elde edilmesinden başlayarak, veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi içermektedir⁷.

Ancak işleme faaliyeti açısından önemli bir diğer husus, işlemeye ilişkin fiillerin "tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla" yapılması gerekliliğidir. Kanunda otomatik işleme kavramı tanımlanmamıştır. Türk Hukuku açısından otomatik işlemeden anlaşılması gereken 108 sayılı Sözleşme hükümlerince açıklığa kavuşturulmuştur. Sözleşme'nin 2/c maddesine göre otomatik işleme, tamamen veya kısmen otomatik yöntemlerle gerçekleştirilen; verilerin kaydı ve bu verilere mantıksal ve/veya aritmetik işlemlerin uygulanması, verilerin değiştirilmesi, silinmesi, geri elde edilmesi veya dağıtılmasıdır.

Veri kayıt sistemi, kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemleridir (KVKKm.3/h). Yapılan tanım uyarınca, tamamen veya kısmen otomatik olmayan şekilde, elle işlenen kişisel veriler, ancak belirlenmiş bir kriterlere göre (alfabetik veya büyükten küçüğe vb.) yapılandırılan bir kayıt sistemine dâhil edilmeleri halinde KVKK'nın kapsamına girerler. Böyle kriterlere dâhil edilmeksizin (bir kağıt üzerine yazılan ad, soyad ve telefon numarasının verilmesi vb.) kayıt altına alınan kişisel verilerden zarar doğması halinde, bu zararın tazmininin, genel sorumluluk hukuku kurallarına göre talep edilmesi mümkündür. Ayrıca bu fiiller TCK'da düzenlenen suç tipleri kapsamında da değerlendirilebilir.

3. Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen

Veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişidir (KVKKm.3/h). Veri sorumlusunun kamu veya özel hukuk tüzel kişisi ya da gerçek kişi olması mümkündür. Aslında en genel veri sorumlusu, en çok kişisel veriyi işleyen olarak da nitelenebilecek devlettir. Veri sorumlusunun kamu tüzel kişisi olmasıyla özel hukuk kişisi olması arasında tazminat sorumluluğunun tabi olduğu hükümler ve yargı yolu açısından farklılıklar bulunmaktadır.

³ AKSOY, Hüseyin Can: Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak, Ankara 2016, s.14; AŞIKOĞLU, Şehriban İpek: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri, On İki Levha, İstanbul 2018, s.9; TAŞTAN, Furkan Güven: Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, On İki Levha, B.2, İstanbul 2017, s.38; ÖZKAN, Oğulcan: Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin, Ankara 2020, s.10.

⁴ Ancak KVKK'nın 6/1. maddesinde özel nitelikli kişisel verilerin "kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri" olarak sınırlı şekilde sayılması yapılırken, Türk Hukuku açısından da yasa koyucu aracılığıyla bazı verilerin, kişisel (özel nitelikli) veri olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> (Erişim: 28.07.2022).

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. WELFARE, Damien/CAREY, Peter: "Territorial Scope and Terminology", Data Protection A practical Guide to UK and EU Law, (Ed.) Peter Carey, B.5, Oxford 2018, s.8-11.

⁷ Öğretide kişisel verilerin işlenmesi, verilerin elde edilmesi, saklanması, sınıflandırılması, aktarılması ve imhası gibi süreçlerde veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi kapsayacak şekilde tanımlanmaktadır. KUNER, Christopher: European Data Protection Law, Corporate Compliance and Regulation, Oxford University, B.2, Oxford 2007, s.75; ÇEKİN, Mesut Serdar: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, B.2, On İki Levha, İstanbul 2019, s.46; ÖZDEMİR, Hayrunnisa: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin, Ankara 2009, s.135.

Veri sorumlusunun, arasındaki bir sözleşme ilişkisine dayanarak, kişisel verilerin işlenmesi için bir veri işleyenle çalışması mümkündür. Bu sözleşme, kişisel veri işleme sözleşmesi olarak adlandırılır⁸. KVKK'nın 3/ğ maddesinde veri işleyen, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Veri işleyen, mutlaka veri sorumlusunun işletmesi, kuruluşu veya organizasyonu dışındaki bir kişi olmalıdır⁹.

GVKT'nin 28. maddesinde, veri sorumlusuyla veri işleyen arasında kurulan kişisel veri işleme sözleşmesi ana unsurlarıyla düzenlenmiştir. Bu sözleşmede, veri işleyen tarafından işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesi, konusu, süresi, mahiyeti, amacı, kişisel verilerin türü, veri sahiplerinin kategorileriyle veri sorumlusunun yükümlülükleri ve hakları belirlenmektedir.

Veri işleyen faaliyetleri, işlemenin daha çok teknik kısımlarıyla sınırlıdır. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kararların alınması yetkisi, veri sorumlusuna aittir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amacını ve yöntemini belirleyen kişidir. İşleme faaliyetinin “neden” ve “nasıl” yapılacağı sorularını yanıtlayan kişidir. Örneğin bir kamu kuruluşunun, topladığı kişisel verilerin saklanması için bir bulut hizmeti sağlayıcısıyla sözleşme yapması durumunda, bulut hizmeti sağlayıcısı veri işleyen statüsündedir. Taraflar arasındaki kişisel veri işleme sözleşmesi gereğince bulut hizmeti sağlayıcısının verileri kendi amaçları için kullanması mümkün değildir. Ayrıca bulut hizmeti sağlayıcısı, kendisi veri toplamaktadır. Tek faaliyeti, kamu kuruluşundan gelen kişisel verileri, onun talimatlarına uygun olarak saklamaktır¹⁰.

B. Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesine İlişkin Tazminat Hükümleri

KVKK'nın 11/ğ, 14/3. maddelerinde kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle zarar gören kişilerin tazminat haklarına ve tazminatın talep yollarına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Yasa koyucu Kanunun 11. maddesinde kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle doğan zararların tazminini talep hakkını, ilgili kişinin hakları arasında sayarken; 14. maddedeysse kişilik hakkı ihlal edilenlerin genel hükümlere göre tazminat haklarının saklı olduğunu belirtmiştir.

1. Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesi

Öncelikle, kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesine ilişkin usûl ve esasların üzerinde durulması gereklidir. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkeler Kanunun 4. maddesinde

“Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli açık ve meşru amaçlar için işleme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ile ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme”

olarak belirlenmiştir. Kişisel verilerin işlenmesi sırasında, bu ilkelere aykırı davranışlar sonucunda ilgili kişi zarara uğrayabilir¹¹.

Kanunun 5/1. maddesinde, kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği belirtilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında yedi bent halinde rıza aranmaksızın kişisel verilerin hukuka uygun şekilde işlenebileceği haller sayılmıştır. KVKK'nın 5/2. maddesinde yer verilen hukuka uygunluk sebeplerinden biri bulunmaksızın yapılan rıza dışı işlemler, Kanuna aykırılık teşkil eder ve ilgili kişinin zararı ortaya çıkabilir¹².

Özel nitelikli kişisel verilerin¹³ de kişilerin açık rızası olmaksızın işlenmesi, Kanunun 6/2. maddesinde yasaklanmış; ancak maddenin üçüncü fıkrasında sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel verilerin, kanunlarda öngörülen hallerde ilgilinin açık rızası aranmadan işlenebileceği kabul edilmiştir. Buna karşılık sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin açık rıza aranmaksızın işlenebilmesi, ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla ve sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilebilir¹⁴. Kanunun 6/2-3. maddesine aykırı

⁸ Kişisel veri işleme sözleşmesi, veri işleyen veri sorumlusunun talimatlarına uygun olarak kişisel verileri işlemeyi taahhüt ettiği; sorumlusunun da bu işleme edimi karşılığında ücret ödeme borcu altına girdiği bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır. TURAN BAŞARA, Gamze: “Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (16), 2020, s.57.

⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından hazırlanan Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi adlı yayında da veri işleyen “kişisel verileri kendisine verilen talimatlar çerçevesinde işleyen, veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı bir gerçek veya tüzel kişi” olarak açıklandığı görülmektedir. <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>, s.56. (Erişim: 26.07.2022)

¹⁰ Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen, s.10. <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/31d9c444-27a5-4a75-95b1-1ca9bdb81ea5.pdf> (Erişim: 26.07.2022).

¹¹ Örneğin veri sorumlusu tarafından ilgili kişinin güncel olmayan adresine gönderilen ürünün, kişinin eline geç ulaşması nedeniyle ortaya çıkan zararlarda, Kanunun 4/2/b maddesinin ihlal edildiği söylenebilir.

¹² Örneğin bir avukatın müvekkilinin alacağının takibini yaptığı sırada, KVKK'nın 5/2/e maddesinde “bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması” ifadesiyle düzenlenen hukuka uygunluk sebebine dayalı olduğunu düşünerek, borçlunun yakınlarının banka veya malvarlığı bilgilerini işlemesi, onları telefonla aramak suretiyle ödeme yapmaları gerektiğini belirtmesi bu kapsamda değerlendirilebilir.

¹³ Özel nitelikli kişisel veriler KVKK'nın 6/1. maddesinde “Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.” sınırlı sayıda ifade edilmiştir. GVKT'nin 9. maddesinde de yine sınırlı sayıda olmak üzere, özel kişisel verilerle ve bunların işlenmesine ilişkin kurallara yer verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. FULFORD, Nicola/ CAREY, Peter: “Special Categories of Data”, Data Protection A practical Guide to UK and EU Law, (Ed.) Peter Carey, B.5, Oxford 2018, s.66-87

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. ERARSLAN, Türkmən Sevgi: Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller, On İki Levha, İstanbul 2019, s.127-209.

işlemler, özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin kolaylıkla ayrımcılığa uğramasına neden olabilecek nitelikleri gereği, zarara sebebiyet vermesi kuvvetle muhtemel¹⁵ fiillerden olacaktır¹⁶.

KVKK'nın 7. maddesi uyarınca işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkmış olması halinde kişisel verilerin silinmemesi, yok edilmemesi veya anonim hale getirilmemesi; 8. maddesi gereğince kişisel verilerin ilgilinin açık rızası olmaksızın aktarılması ve 9. maddesi uyarınca aktarmanın rızası olmaksızın yurtdışına yapılması, kural olarak, ilgili kişinin kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi anlamına gelir.

Kanunun 10. maddesinde veri sorumlusuna aydınlatma ve 12. maddesinde veri güvenliğini sağlamak amacıyla, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini, bu verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önleme ve kişisel verilerin muhafazasını sağlama görevleri verilmiştir. KVKK'nın "Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler" başlıklı 12/2. maddesinde veri sorumlusunun, kişisel verilerin kendi adına veri işleyen olarak tanımlanan başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi halinde, 12/1. maddesinde belirtilen tedbirlerin alınması hususunda bu kişilerle birlikte müştereken sorumlu olacağı belirtilmiştir.

Kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesi, hukuka uygun şekilde elde edilen verilerin veri güvenliğinin sağlanması ile mümkün olur¹⁷. Aksi halde kişisel veriler yetkisiz kişilerin eline geçebilir ve kişisel verilerin hukuka aykırı erişimi/kullanımı nedeniyle ilgili kişiler maddi ve/veya manevi zarara uğrayabilirler. Bu nedenle veri güvenliğini sağlamak, veri sorumlusu ve veri işleyen için yükümlülük olarak düzenlenmiştir¹⁸.

Veri sorumlularınca, veri güvenliğinin sağlanması konusunda yerine getirilmesi gereken diğer yükümlülük, denetim yükümlülüğüdür. KVKK'nın 12/3. maddesinde denetim yükümlülüğü, "Veri sorumlusu, kendi kurum veya kuruluşunda, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmak zorundadır." şeklinde ifade edilmiştir. Kanunun 12/4. maddesinde veri sorumluları ve işleyenlerin, öğrendikleri kişisel verileri hukuka aykırı olarak açıklayamayacakları ve işleme amacı dışında kullanamayacakları belirtilmiştir. Anılan yükümlülük, pek çok sır saklama yükümlüsü açısından geçerli olduğu üzere, görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.

Yukarıda yapılan açıklamalar işleme faaliyetinin KVKK'nın kapsamında kaldığı hallerle ilişkindir. Buna karşılık KVKK'nın 28. maddesinde tamamen veya kısmen Kanunun kapsamı dışında olan haller hükme bağlanmıştır. Maddenin ilk fıkrasında tam istisnalar, ikinci fıkrasında ise kısmi istisnalar kaleme alınmıştır. Tam istisna hallerinde Kanun hükümleri hiçbir şekilde uygulanmayacaktır. Bunun anlamı, veri sorumlusundan, veri işleme faaliyetinden ve bunun Kanuna aykırı olduğundan söz edilmesinin mümkün olmayacağıdır. Bu nedenle KVKK'nın 28/1. maddesinde düzenlenen hallerle ilişkin davranışlardan bir zarar doğması halinde, tazmini için genel sorumluluk hukuku hükümlerinin uygulanması gereklidir.

Kısmi istisna hallerinde ise, Kanunun sadece bazı hükümleri uygulanmayacaktır. KVKK'nın 28/2. maddesinde, Kanunun ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11. maddesinin uygulanmayacağı bazı istisnai haller sayılırken, ilgili kişinin zararın giderilmesini talep etme hakkı hariç tutulmuştur. Kanunun 28/2. maddesinde dört bent halinde sayılan durumlarda, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10. ve veri sorumluları siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16. maddeleri uygulanmasa bile; ilgili kişinin zarara uğraması sonucu ortaya çıkarsa, tazminat sorumluluğu devam edecektir. Zira veri sorumlusunun aydınlatma veya sicile kaydolma gibi yükümlülüklerinin uygulanmayacak olduğu hallerde bile tazminat sorumluluğunun devam etmesi, sorumluluk hukukuna ilişkin temel ilkelerin gereğidir.

2. Zararın Tazmini

KVKK'da hukuka aykırı işlemlerden doğan zararların tazminine ilişkin en açık hüküm, 14/3. maddede "Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır." cümlesiyle düzenlenmiştir. İlgili kişinin, verileri üzerinde sahip olduğu hakkın niteliği, öğretide tartışmalara neden olmuştur¹⁹. Kişisel verilerin kişisel değerler ve bu veriler üzerindeki hakkın da kişilik hakkı olduğu bu

¹⁵ Kuvvetle muhtemel kavramı, somut olay adaletini gerçekleştirme bağlamında somut olayın koşullarına göre vicdani kanaatin oluşturulmasına katkı sağlamak üzere veya verilen hükmün gerekçesinin tam açıklanmadığı durumlarda vicdani kanaatin dayanağı olarak kullanılabilir. Bkz. BAŞÖZEN, Ahmet: "Hukukta "İhtimal" Kavramı Bağlamında Yargıtay Kararlarında Sıklıkla Kullanılan "Kuvvetle Muhtemel" Kavramının Değerlendirilmesi", Prof. Dr. Selçuk Özteke'ye Armağan, s.527-528.

¹⁶ Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru kararına da konu olan olayda, boşanmak isteyen kişi, eşinin evlilik öncesi sağlık verilerine, eşinin rızası dışında erişerek, boşanma davasında bu verilere dayalı iddia ve savunmalarda bulunmuştur. AYM, 03.02.2022; E.2019/20473. Bu halde, Kanunun 6. maddesinin ve ilgili kişinin kişilik hakkının ihlal edildiğinin söylenmesi mümkündür.

¹⁷ Veri güvenliği, en basit anlatımla kişisel verilerin yetkisiz kişilerin erişimlerine karşı korunmasıdır. Veri güvenliğinin en önemli amacı, kişisel verileri korurken gizliliği sağlamak ve bu verilerin bütünlüğü bozmamaktır. BYGRAVE, Lee A.: Data Privacy Law An International Perspective, Oxford University, Oxford 2014, s.164.

¹⁸ Veri sorumlusu, verilerin işlenmesiyle ulaşılması istenen amacını gerçekleştirmeye yetecek en az miktarda veriyi elde etmeyi tercih etmelidir. Zira işlenen verilerin kapsamı, türü ve miktarı arttıkça; veri güvenliği bakımından ortaya çıkması söz konusu riskler ve olası zararlar da aynı oranda artacaktır. Bu nedenle veri işleme amacının gerçekleştirilmesi için toplanması zorunlu olmayan veriler hiç elde edilmemelidir ve artık kullanılmayan veriler silinmeli, yok edilmeli veya anonimleştirilmelidir.

¹⁹ Kişisel verilerin korunmasını talep hakkının, malvarlığına ilişkin bir hak (mülkiyet veya fikri mülkiyet hakkı) olarak değerlendirilmesi ve bu hakkın bir temel hak (insan hakkı) olarak nitelenmesinin yerinde olduğunu savunan yaklaşımlar da söz konusudur. Kişisel verilerin korunması hakkını malvarlığına ilişkin bir (ekonomik) bir hak olarak gören yaklaşımlar, kendi içinde mülkiyet ve fikri mülkiyet hakkı görüşü olarak ayrılmaktadır. Konuya ilişkin görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. AKSOY, s.38; TAŞAN, s.51 vd.; ÖZKAN, s.20-24; BASKIN, Onur: Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin, Ankara 2021, s.46-55; İMANÇLI, Canan: Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu, On İki Levha, İstanbul 2020, s.50-64; KÜZECİ, Elif: Kişisel Verilerin Korunması, B.4, On İki Levha, İstanbul 2020, s.66-112; ORAK, Beşir: Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması, Yetkin, Ankara 2020, s.49-54; TEPE, Esra: Özel Hukuk Açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, Adalet, Ankara 2021, s.43-45; YILMAZ, Süleyman/ÇAVUŞOĞLU,

görüşlerden biridir. Bu görüş uyarınca kişisel verilerin korunmasıyla verilerin kendisi değil; veri sahibinin kişiliği korunmaktadır. Kanunun 14/3. maddesinde “*Kişilik hakları ihlal edilenler*”den bahsedilmesi, kişisel verilerin korunmasını talep hakkına dair görüşlerden, kişilik hakkı korumasının esas alındığı şeklinde yorumlanabilir.

Zarar gören, kişisel verisi hukuka aykırı işlenen ilgili kişidir. Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle doğan zarar, maddi zarar olabileceği gibi manevi zarar şeklinde de ortaya çıkabilir²⁰. Bu zararların ilgili kişinin şahıs veya mal varlığına ilişkin olması da mümkündür²¹. Kişinin (sahip olduğu bir hastalığa dair) sağlık verisinin, veri sorumlusunun kusurlu fiili neticesinde aleniyet kazanması halinde bundan duyduğu üzüntü ve uğradığı manevi zarar, şahıs varlığına ilişkindir. Bu ihlal sonucunda bozulan ruh sağlığının tedavi edilmesi için yaptığı harcamalar da mal varlığı zararı olarak nitelenebilir.

KVKK'nın 11. maddesinde, 14. maddenin aksine, kişilik hakkına yönelik bir vurgu yapılmamış, sadece kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi nedeniyle zarara uğrayan kişilerin tazminat talep etme hakkından söz edilmiştir. Bu hükmün, Kanunun 14. maddesiyle birlikte değerlendirilmesi sonucunda, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) kişiliğin korunmasına ilişkin hükümlerine yollama yapıldığı düşünülebilir²². TMK'nın 25/3. maddesinde zarar görenin maddi ve manevi tazminat talepleri ile hukuka aykırı saldırı nedeniyle elde edilen kazancın vekâletsiz işgörmeye hükümlerine göre iadesinin de istenebileceği düzenlenmiştir²³.

TMK'da doğrudan doğruya kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir hüküm bulunmamakla birlikte; kişisel verilerin, kişilik değerleriyle örtüşmesi ve kişilik hakkının koruma kapsamına dâhil edilmesi nedeniyle; TMK'nın kişilik hakkını koruyan hükümleri, kişisel verilerin korunması hususunda da uygulanabilir. Kişilik hakkının sadece TMK'da yer alan hükümlerle değil; TBK'da düzenlenen koruma normlarıyla da güvence altına alındığı unutulmamalıdır. Veri sorumlusunun kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden doğan tazminat sorumluluğunun kaynağı, sözleşmeye aykırılığa veya haksız fiile dayanabilir²⁴. Her iki durumda da kusura dayalı sorumluluk bulunmaktadır²⁵.

Veri sorumlusuyla ilgili kişi arasında kişisel verilerin işlenmesini konu alan bir sözleşme ilişkisi olabilir. Kişisel verilerin işlenmesi ve korunması, ilgili kişi ile veri sorumlusu arasında yapılacak herhangi bir sözleşmenin asli edimi ya da yan edimi olarak belirlenebilir. Sözleşme kapsamındaki asli ve yan edim yükümlülüklerinin veri sorumlusu tarafından hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi halinde bundan doğan zararı giderme yükümlülüğü, sözleşmeye (borca) aykırılık hükümlerinin uygulanmasıyla çözümlenecektir²⁶. Örneğin kişisel verilerin işlenmesi, işçi-işveren arasındaki iş akdine²⁷, satıcı veya sağlayıcı ile tüketici arasındaki bir sözleşmeye ya da iki tacir arasındaki bir ticari sözleşmeye dayalı olabilir.

Örneğin veri sorumlusunun işveren, ilgili kişinin de aralarındaki iş akdiyle çalışan bir işçi olması durumunda; işverenin hukuka uygun olarak işlediği işçinin adresini, hukuka aykırı şekilde işçinin hasmına aktarması, işçinin zarar görmesine yol açabilecek, akte aykırı bir davranıştır. Aralarındaki sözleşme ilişkisine dayalı olarak hastanın sağlık verilerini işleyen özel hastanenin, bu verileri herhangi bir hukuka uygunluk sebebi bulunmaksızın hastanın işverenine aktarırsa, ortaya çıkan zararın sözleşmeye aykırılık nedeniyle tazmini talep olunmalıdır.

Veri sorumlusunun tazminat sorumluluğunun bir diğer dayanağı ise haksız fiildir. Veri sorumlusuyla ilgili kişinin arasında hiçbir sözleşme ilişkisi bulunmadan da kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi mümkündür. Örneğin kişinin arabasını satmak için bir internet sitesi aracılığıyla alenileştirdiği adı ve telefon numarasının, söz konusu siteden edinilerek tanıtım ve reklam ajanslarına iletilmesi hukuka aykırı bir işleme fiili olarak nitelenebilir.

Veri sorumlusunun, yasal yükümlülüklerini ihlal etmek suretiyle ilgili kişinin kişisel verilerini hukuka aykırı işlemesi halinde taraflar arasında sözleşmeden kaynaklanan bir ilişki varsa TBK'nın 112 vd. veya sözleşme ilişkisinin bulunmadığı hallerde TBK'nın haksız fiile ilişkin 49 vd. (özellikle kişilik hakkının

Gökçe Filiz: *Kişisel Verileri Koruma Hukuku*, Yetkin, Ankara 2020, s.59 vd.

²⁰ GVKT kapsamında da bu tür zararların tazmini mümkündür. KELLEHER, Denis/MURRAY, Karen: *EU Data Protection Law*, Bloomsbury, London 2019, s.378; LLOYD, Heledd/CAREY, Peter: “The Rights of Individuals”, *Data Protection A practical Guide to UK and EU Law*, (Ed.) Peter Carey, B.5, Oxford University, Oxford 2018, s.152.

²¹ Ayrıca KVKK'nın zarar görenin malvarlığını da korumaya yönelik özel koruma normu olarak değerlendirilebileceği görüşü için bkz. GÜRPINAR, Damla: “Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukuki Sorumluluk”, *DEÜHFD*, 19(Özel Sayı), 2017, s.690, 693; ORAK, s.105; ÖZKAN, s.195; KELLEHER/MURRAY, s.379.

²² KVKK'nın 11 ve 14. maddelerinde yer alan ve yukarıda incelenen hükümler düzenlenmiş olsa da aynı sonuçlara ulaşılabacaktır. Zira yasa koyucu tarafından düzenlenen özel veya kusursuz bir sorumluluk türü olmadıkça, zarar görenlerin tazminat talepleri TMK ve TBK'da düzenlenen genel hükümlere göre sonuçlandırılacaktır.

²³ VURALOĞLU, Mehmet Oğuz: “Kişisel Verilerin İşlenmesi Suretiyle Kişilik Hakkı İhlalinde Kazancın Devri Talebi”, *YÜHFD*, XV(1), 2020, s.181-203.

²⁴ Hukuki dayanağının sözleşme mi yoksa haksız fiil mi olduğu konusunda hala tartışmaların süre geldiği sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluk (culpa in contrahendo sorumluluğu) da bu kapsamda gündeme gelebilir. Aynı yönde bkz. YILMAZ/ÇAVUŞOĞLU, s.117. Uncular özellikle işçiyi işveren arasında iş aktinin kurulması öncesi görüşmeler açısından konuya dikkat çekmektedir. UNCULAR, Selen: *İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması*, B.2, Seçkin, Ankara 2018, s.307; KÜZECİ, s.456.

²⁵ Kusur konusuna ilişkin öğretide ileri sürülen görüşler için bkz. İMANÇLI, s.244-246.

²⁶ SAYGI, s.33.

²⁷ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. BELGE, Ayşe Merve: “Özellikle Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde İşçilerin Kişisel Verilerinin İhlali ve Korunması Yolları”, *DEÜHFD*, 19(Özel Sayı) 2017, s.1025-1051; KELLEHER/MURRAY, s.186; UNCULAR, s.310 vd.; DETERMANN, Lothar: *Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu*, (Çev. TEMEL, Hilal), On İki Levha, İstanbul 2020, s.196.

ihlali nedeniyle doğan manevi zararların tazmini konusunda TBK m.58) maddelerinin uygulanması söz konusu olacaktır²⁸. Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle doğan zararların tazmini için genel hükümlere yollama yapılması, zararların hesaplanması, tazmin yollarının ve zamanaşımı sürelerinin belirlenmesi açısından da genel hükümlerin uygulanacağı anlamına gelmektedir.

Yargıtay'ın bir kararında²⁹, ilgili kişi resminin rızası olmadan bir bankanın reklam afişlerinde, farklı şehirlerdeki billboardlarda ve internet sitesinde kullanıldığını öğrenmiş ve veri sorumlusu bankadan maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Yargıtay, ilgili kişinin resminin izinsiz olarak yayınlanmasının hukuka aykırı olduğu, bankanın reklamlarında ilgili kişinin resminin kullanıldığı ve bu reklamlar sayesinde gelir elde edildiği, davacının bu sebeple kişilik hakkının ihlal edildiği ve manevi rahatsızlık yaşadığı gerekçesiyle maddi ve manevi tazminata hükmetmiştir.

Bir diğer Yargıtay kararında³⁰ davalının, davacının rızası olmaksızın kimlik bilgilerini kullanarak ve imzasını taklit ederek davacı adına telefon hattı çıkardığı, telefon faturasının ödenmemesi sebebiyle davacı aleyhine icra takibi yapıldığı ve davacının icra takipleri sebebiyle menfi tespit davası açmak zorunda kaldığı yerel mahkeme kararıyla sabit bulunmuştur. Yargıtay, davacının kişisel verilerinin haksız olarak ele geçirilmesi ve kimlik bilgilerinin rızası dışında kullanılması sebebiyle davacının kişilik haklarına saldırıldığına ve manevi tazminata hükmedilmesine karar vermiştir.

Yapılan açıklamalar, kural olarak, veri sorumlusunun kamu tüzel kişisi olması durumunda da geçerliliğini koruyacaktır. Zira TBK'nın 55/2. maddesinde TBK hükümlerinin, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı, vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlara ilişkin istem ve davalarda da uygulanacağı düzenlenmiştir.

Yasa koyucu KVKK'nın 13 ve 14. maddelerinde kişisel verilerinin hukuka aykırı işlendiği yönünde endişesi olan ilgili kişinin, taleplerini öncelikle veri sorumlusuna iletmesini; talebin kabul edilmemesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi halinde Kurula başvuruda bulunulabileceğini düzenlemiştir. Böylece veri sorumlusuna başvuru yolu tüketilmeden, doğrudan Kurula gidilmesinin önüne geçilmiştir. İlgili kişi sadece başvurusunun reddedilmesi, verilen cevabı yetersiz bulması veya süresinde başvuruya cevap verilmemesi hallerinde; veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz ve her halde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikayette bulunabilir. Ancak Kanun'da hukuka aykırı işleme nedeniyle uğradığı zararın tazminini talep eden zarar görenin, genel hükümlere başvurmadan önce veri sorumlusuna veya Kurula şikayeti zorunlu tutulmamıştır.

Öğretide³¹, KVKK'nın 15. maddesinde Kurula başvuru halinde, Kurulun inceleme neticesi tespit ettiği hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vereceğinin hüküm altına alınması; buna karşılık tazminat taleplerine ilişkin düzenleme bulunmaması sebebiyle Kurulun tazminat taleplerini kabul etme yetkisinin bulunmadığı belirtilmektedir³².

GVKT'nin "Tazminat Hakkı ve Sorumluluk" başlıklı 82. maddesi, KVKK'yla karşılaştırıldığında konuyla ilgili daha ayrıntılı düzenlemeler içermektedir³³. Maddenin ilk fıkrasında ki "Bu Tüzüğün ihlali sonucunda maddi veya manevi zarar gören kişiler, zararlarının karşılığında veri sorumlusu veya işleyen tazminat talep etme hakkına sahiptir." ifadesiyle, zarar türü ve sorumluluk süjesi belirlenmiştir. İkinci fıkrada veri işleme faaliyetine dâhil olan her veri sorumlusunun doğan zarardan sorumlu olduğu; buna karşılık veri işleyen sadece Tüzüğün özellikle kendilerine yönelik yükümlülüklerine aykırı davrandığı veya veri sorumlusunun hukuka uygun talimatları dışında ya da bu talimatlara aykırı hareket ettiği hallerde, işleme faaliyeti sonucunda doğan zarardan sorumlu olduğu kaleme alınmıştır.

GVKT'nin 82/4. maddesi gereğince veri sorumlusu ve veri işleyen (bu kişilerin birden fazla sayıda olmaları ihtimali de dâhil olacak şekilde) ilgili kişinin zarara uğramasından sorumlu tutulabildiği durumlarda, zarar görene etkili bir tazmin yolunun sağlanması amacıyla, her veri sorumlusu ve veri işleyen tüm zararlardan müteselsilen sorumlu tutulur. Ayrıca GVKT'nin 82/3. maddesinde ispat yükü ters çevrilmiş ve veri sorumlusu ile veri işleyen tazminat yükümlülüklerinden kurtulabilmeleri için zarara sebep olan işlemeden hiçbir şekilde sorumlu olmadıklarını ispatlamaları gerektiği belirtilmiştir. Tazminata ilişkin hükümler maddenin 5. fıkrasında, ilgili kişinin zararını tazmin eden veri sorumlusu veya veri işleyen işleme faaliyetinde bulunan ve zararın ortaya çıkmasından sorumlu tutulabilecek durumda olan diğer veri

²⁸ Gürpınar, TBK m.71 kapsamında veri sorumlusunun tehlike sorumluluğu hükümlerine tabi tutulup tutulamayacağı tartışması yapmakta ve özel bir düzenleme olmadıkça bu maddeye dayanılamayacağı sonucuna varmaktadır. GÜRPINAR, s.691, 692.

²⁹ Yargıtay 11.HD. 24.01.2017; E.2015/12654, K.2017/461. (Erişim: 22.07.2022)

³⁰ Yargıtay 4.HD. 08.05.2019; E.2019/979, K.2019/2679. (Erişim: 22.07.2022)

³¹ ALTINDAĞ, Halil: "Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında İdarenin Sorumluluğu", İKÜHFD, 18(2), 2019, s.399; ÇELİKEL, Serdar: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri, Seçkin, Ankara 2022, s.158.

³² Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 16.01.2020 Tarihli ve 2020/41 Sayılı Karar Özeti, İlgili kişinin kişisel verilerinin hukuka aykırı işlendiği iddiası kapsamında veri sorumlusu bankadan talep ettiği tazminat talebinin karşılanmaması hakkında başvuruda, Kurul, "zarara uğradığı ve buna yönelik bir tazminat talebi söz konusuysa, Kanunun 14'üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan "Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır." hükmü çerçevesinde, söz konusu talebini genel mahkemeler huzurunda kullanması gerektiği, hususlarını göz önünde bulundurarak Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına karar verilmiştir." <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6714/2020-41> (Erişim: 02.08.2022).

³³ GVKT'de veri sorumlusu, veri işleyen ve (KVKK'da bulunmayan bir kavram olan) birlikte veri sorumlularının tazminat sorumluluklarının oldukça ayrıntılı ve kapsayıcı hükümlerle düzenlenmiş olmasının, veri işlenmesi faaliyetinden zarara uğrayan kişinin bu zararlarının en iyi koşullarda tazmin edilmesi amacıyla dayalı olduğu belirtilmektedir. KELLEHER/MURRAY, s.257.

sorumlusu ve veri işleyenlere, zarardan sorumlu oldukları kısma tekabül eden tazminat kısmını rücu edebilecekleri de belirtilmiştir.

KVKK'da veri işleyenin tazminat sorumluluğuna ilişkin açık düzenlemeye yer verilmemiş; sadece Kanunun 12/2. maddesinde, veri güvenliğine ilişkin tedbirlerin alınması hususunda, veri sorumlusuyla birlikte müştereken sorumlu olacağı kaleme alınmıştır. Bu hüküm uyarınca veri işleyenin, veri güvenliğine ilişkin tedbirlerin alınmasındaki hukuka aykırı davranışları nedeniyle ilgili kişinin uğradığı zararlardan, veri sorumlusuyla birlikte müteselsilen sorumlu olması gündeme gelir³⁴. Yasa koyucu tarafından “müştereken” yerine “müteselsilen” teriminin kullanılması daha açık ve yorum gerektirmeyen bir tercih olurdu.

III. KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA AYKIRI İŞLENMESİNDEN DOĞAN TAZMİNAT DAVALARINDA YARGI YOLU

Türkiye’de yargı ayrılığı sistemi benimsenmiştir. Adli ve idari yargı ayrı yapılmış; farklı yargı yolları oluşmuştur. Nitelik ve özellikleri itibarıyla benzer uyuşmazlıkların ve işlerin örgütlenmiş yargı organlarının, ortak ilke ve kurallar çerçevesinde çözümlenmesi veya karara bağlanmasından kaynaklanan gruplaşmaya yargı yolu (yargı çeşidi, yargı kolu) adı verilmektedir³⁵. Bir davaya hangi yargı yolundaki mahkeme tarafından bakılacağı görev değil; yargı yolu ilişkisidir³⁶.

Adli yargıda özel hukuk uyuşmazlıkları görülürken; idari yargıda idarenin eylem ve işlemlerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar çözülür. Bu ayrımın temelinde, uyuşmazlıkların taraflarının nitelikleri bulunmaktadır. İdari yargıda taraflar arasında eşitlik bulunmamaktadır. Zira idare kamu gücüne sahiptir. İdari yargıda idareye karşı bireyi koruma amacı güdülmektedir. Adli yargıdaysa, eşitler arasındaki menfaat çatışmasının giderilmesi hedeflenmektedir³⁷.

İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı, 2577 sayılı İdari Yargılama Usûlü Kanunu’nun (İYUK) 2. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları ve tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar idari yargıda görülür.

Gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine karşı idari yargıda dava açılmaz. İdari yargıda sadece idare aleyhine; yani kamu tüzel kişilerine karşı dava açılabilir. Herhangi bir idari eylem ve işlemle ilgili olsa dahi, özel hukuk kişilerine karşı adli yargıda dava açılmalıdır³⁸.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda (HMK) yargı yolunun caiz olması bir dava şartı olarak düzenlenmiştir. Mahkemeler açılan davada, yargı yolunun caiz olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırabilirler. Taraflar, yargı yolunun caiz olmadığını her zaman ileri sürebilirler. Bir davada yargı yolunun caiz olmadığı tespit edilirse, dava şartı yokluğundan davanın usûlden reddine hükümlenmelidir (HMK m.114).

KVKKm.14/3 uyarınca, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden doğan zararların tazmininde genel hükümler uygulanacağından, tazminat talebinin adli yargı veya idari yargının görev alanına girmesi mümkündür. Kanunda, tazminat hakkına ilişkin taleplerin hangi yargı yolunda görüleceğine dair açık bir hüküm olmadığı için³⁹ somut olayın özelliklerine göre yargı yolu belirlenmelidir. Kişisel verinin hukuka aykırı işlenmesinden doğan zararların tazmininde, veri sorumlusunun kamu tüzel kişisi olması halinde, idari yargıda; veri sorumlusunun özel hukuk kişisi olması halindeyse, adli yargıda davanın açılması gerekir. GVKT 82/6. maddesi uyarınca, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat davaları GVKT’nin 79/2. maddesinde atıfta bulunulan üye devletin iç hukuku çerçevesinde görevli ve uzman olan mahkemelerde görülür.

Bir davada yargı yolunun belirlenmesi hakkında çıkan uyuşmazlık, Anayasa’nın 158. maddesi uyarınca, Uyuşmazlık Mahkemesince çözümlenir. Adli yargı ve idari yargı mahkemeleri arasında yargı yolu uyuşmazlığı hakkında Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar derdest davanın görülmesinin geri bırakılması; bekletici sorun yapılması gerekir⁴⁰ (2247 Kanun m.18-19).

Adli yargıda açılan davada ileri sürülen taleplerin bir kısmı idari, diğer kısmı adli yargının görevine girmekteseyse, öncelikle bu davaların ayrılmasına karar verilmelidir. Ayrılan davalardan adli yargının görevine girenlere bakılmaya devam edilmesi; idari yargının görev alanına giren talepler bakımından, yargı

³⁴ ÇEKİN, s.49; TURAN BAŞARA, s.67; TEPE, s.78. Benzer bir sonuca, veri işleyenin veri sorumlusunun ifa yardımcısı veya çalıştırdığı kişi olması durumunda da ulaşılması mümkündür.

³⁵ TANRIVER Süha: Medeni Usûl Hukuku, C.I, B.3, Ankara 2021, s.101.

³⁶ ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel: Medeni Usûl Hukuku, B.7, Yetkin Ankara 2021, s.65; ATALI Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin: Medeni Usûl Hukuku, B.3, Yetkin, Ankara 2020, s.33; GÖZÜTOK, Zeki/ALBAYRAK, Adem: Alfabetik Medeni Usûl El Kitabı, Adalet, Ankara 2021, s.995.

³⁷ ÖZAY, İl Han: Güncel Yönetim II – Yargısal Korunma, On İki Levha, İstanbul 2010, s.5; KARAHANOGULLARI, Onur: İdari Yargı, İdarenin Hukuka Zorlanması, Turhan, Ankara 2019, 2-3. Anayasa’da açıkça idari yargıdan bahsedilmediği için idarenin eylem ve işlemlerinin hem adli yargının hem de idari yargının denetimine tabi olacağı hakkında bkz. AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGİNER, Murat/KAYA, Cemil: Türk İdari Yargılama Hukuku, B.6, Savaş, Ankara 2021, s.15.

³⁸ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.69.

³⁹ İİKm.5’te icra ve iflâs dairesi görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davalarının, ancak idare aleyhine adli yargıda açılacağı düzenlenmiştir. Açıkça belirli bir yargı yolunun görev alanına dâhil olmayan davalarda, genel hükümlere göre yargı yolunun tespit edilmesi gerekir.

⁴⁰ TANRIVER, s.794-795.

yalına ilişkin dava şartı eksikliği sebebiyle usûlden ret kararı verilmesi gerekir⁴¹. İdari yargıda açılan benzer talepli davalarda da aynı usûl izlenmeli ve İYUK m.13 dikkate alınmalıdır. Kişisel verinin hukuka aykırı işlenmesi, idari eylemden kaynaklanmışsa, idari yargıda dava açıldığında, öncelikle idareye başvurarak zararının tazmininin talep edilmesi gerekirken, görevli olmayan adli yargı mercilerine açılan tam yargı davasının yargı yolu yönünden reddi halinde sonradan idari yargıda açılacak davalarda, idareye başvurma şartı aranmaz. Kişisel verinin hukuka aykırı işlenmesinden dolayı idareye karşı adli yargıda tazminat davası açılır; dava yargı yolu caiz olmadığından reddedilirse, idari yargıda doğrudan dava açılabilmesi mümkündür. Bu halde, idareye başvurularak tazmin talebinde bulunulması ve bu hususta cevap verilmesi için beklenmesi gerekmez. Özel hukuk kişileri, idari yargı yerinde idareye karşı açılmış olan davada hukuki menfaati bulunmak kaydıyla davalı idare yanında fer'i müdahil olarak yer alabilirler⁴². Bu açıklamalar özellikle veri sorumlusunun kamu tüzel kişisi, veri işleyeninse, özel hukuk kişisi olması açısından önem kazanır (KVKK m.12/2)⁴³.

İdari yargıda açılan bir davada, yargı yoluna aykırılık sebebiyle görevsizlik kararı verilebilmektedir. Bu karar üzerine adli yargıda davaya nasıl devam olunacağı, HMK'da düzenlenmemiştir. Bununla birlikte, Yargıtay, bu halde HMK m.20'nin kıyasen uygulanması gerektiği; adli yargıda bu suretle açılan davanın hatalı yargı yolunda açılmış davanın devamı niteliğinde sayılarak hak düşürücü sürelerin korunacağını kabul etmektedir⁴⁴.

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi sebebiyle ilgili kamu tüzel kişisine idari yargıda; özel hukuk kişisine adli yargıda ayrı dava açılmışsa; bu davaların birbirine etkisine ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Hukuk mahkemesi, bu durumu kendisi takdir ederek, davaya devam edebileceği gibi, idari yargıda verilecek kararı bekletici sorun sayabilir (HMK m.165)⁴⁵.

IV. KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA AYKIRI İŞLENMESİNDEN DOĞAN TAZMİNAT DAVALARINDA GÖREVLİ MAHKEME

A. Veri Sorumlusunun Kamu Tüzel Kişisi Olması Halinde Görevli Mahkeme

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından verileri işlenirken kişinin hakları ihlal edilirse, idarenin sorumluluğu ortaya çıkar. Kişisel verilerin ihlali nedeniyle uğranılan zararın tazmini amacıyla idareye karşı açılacak dava, tam yargı davasıdır. İlgililer, haklarını ihlal eden kişisel verilerin işlenmesine ilişkin idari işlem dolayısıyla iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler (İYUK m.12). Bu halde görevli idari yargı merci, idare mahkemeleridir.

Kişisel verinin işlenmesine ilişkin ihlal, idari eylemle gerçekleşmişse, İYUK m.13 uyarınca zarar görenin öncelikle, idareye başvurması gerekir. İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanlar, dava açmadan önce, eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve herhalde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde idareye başvurarak tazminat istemelidirler. Bu istekler reddedilirse, işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.

Bu halde idare başvuruyla KVKK m.11 ve 13 çerçevesinde veri sorumlusuna başvurunun aynı anlama gelip gelmeyeceğini incelemek gerekir. İlgili kişi, tazminat talebini veri sorumlusuna iletir. Veri sorumlusu başvuruda yer alan talepleri, en geç otuz gün içinde sonuçlandırır. Veri sorumlusu talebi kabul eder veya gerekçesini açıklayarak reddeder ve cevabını bildirir (KVKK m.13). İlgilinin veri sorumlusu idareye KVKK'ya göre yaptığı başvuru, İYUK m.13 kapsamında olup⁴⁶, başvurudan sonuç alamaması halinde bir daha idareye başvurusu gerekmez.

⁴¹ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.76; GÖZÜTOK/ALBAYRAK, s.996.

⁴² ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.72-73.

⁴³ Bu makalede tazminat davalarında yetkili mahkeme incelemesi kapsam dışında bırakılmış olup; konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. AKKURT, Sinan Sami: Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, B.2, Seçkin, Ankara 2020, s.426, 427.

⁴⁴ "İdare mahkemesinin görevsizlik kararı üzerine yapılması gereken işlemler önem taşımaktadır. Hatalı yargı yolunda (idari yargıda) görevsizlik kararı ile sonuçlanan davanın ne şekilde ve hangi sürede adli yargıda (hukuk mahkemesinde) ikame edileceği konusunda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda bir düzenleme bulunmamaktadır. Ortada bir hukuki düzenleme eksikliğinin mi (kanun boşluğu), yoksa yasa koyucunun bilinçli bir susmasının mı bulunduğu belirlenmesi önem taşımaktadır. Kanun boşluğu; en yalın anlatımıyla, sorunun çözümüne katkı sağlayacak bir kuralın bulunmaması, yürürlükte olan hukuk düzeni dikkate alındığında, pozitif hukukun sınırları içerisinde sorunu çözecek bir düzenleme eksikliği şeklinde ifade edilebilir. Hukukun görevi toplumsal yaşamı düzenlemek ve ilişkilerden doğacak sorunları gidermektir. Kanunun bir düzenleme öngörmediği davranış biçiminin çözümsüz bırakılması düşünülemez. İdari ve askeri yargıda özel kurullar çerçevesinde düzenlenen, hak arama özgürlüğü kapsamında önemli bulunan bu yöne HMK hükümleri arasında yer verilmemiş olmasında, kanun koyucunun bilinçli olumsuz düzenleme yapmak istemesi şeklindeki düşüncüyü haklı gösterecek bir gerekçeye rastlanılmamıştır. Bu durumda, ortada bir kanun boşluğu bulunduğu kabulü ile sorunun çözümlenmesi yasanın amacına uygun düşecektir. Adli yargı mahkemeleri arasındaki göreve ilişkin uyumsuzluklarda başvuru; görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi üzerine, davacının, kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren iki hafta içinde yeniden dilekçe vermesinin gerektiği, aksi takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceğine ilişkin HMK. m.20 hükmünün somut olaya kıyasen uygulanması gerekir. Bu durumda, sonradan görevli mahkemede açılan dava, görevsiz mahkemede açılmış olan davanın devamı niteliğinde kabul edilerek, görevsiz mahkemede dava açılması ile kazanılmış haklar saklı tutulmuş olacağından, hak düşürücü süre de, hatalı yargı düzenine bağlı mahkemede davanın açıldığı tarihe göre belirlenecektir." Yargıtay HGK. 28.6.2022; E.2021/902, K.2022/1049. (Erişim: 03.12.2022)

⁴⁵ AŞIK, İbrahim: Medenî Usul Hukukunda Bekletici Sorun, Seçkin, Ankara 2012, s.141; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.72; PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet: Medenî Usul Hukuku, On İki Levha, B.9, İstanbul 2021, s.29.

⁴⁶ SAYGI, s.41.

İstisnai hallerde kamu görevlisinin kişisel verileri hukuka aykırı işlemesi halinde asliye hukuk mahkemesi görevli olabilir. Örneğin icra ve iflâs dairesi görevlilerinin kusurlarıyla görevlileriyle ilgili olarak elde ettikleri verileri hukuka aykırı işlemlerinden doğan tazminat davasının İİK m.5 uyarınca, asliye hukuk mahkemesinde görülmesi gerekir⁴⁷.

B. Veri Sorumlusunun Özel Hukuk Kişisi Olması Halinde Görevli Mahkeme

1. Genel Görevli Mahkeme

Asliye hukuk mahkemeleri, adli yargıdaki genel görevli mahkemedir. Sulh hukuk mahkemeleri ile diğer özel görevli mahkemelerin görev alanı dışında kalan tüm davalarda asliye hukuk mahkemeleri görevlidir (5235 sayılı Kanun m.6/II). Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı ve şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir (HMK m.2).

Asliye hukuk mahkemelerinin görev alanına giren ve şahıs varlığı haklarını konu alan tipik bir dava türü olarak, kişilik haklarına yapılan saldırılardan kaynaklanan zararların tazmini talebiyle açılan manevî tazminat davaları gösterilmektedir⁴⁸. Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi sebebiyle özel hukuk kişilerine karşı açılacak tazminat davalarında, asliye hukuk mahkemeleri görevlidir⁴⁹.

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi sebebiyle açılacak davalarda, öncelikle özel mahkemenin görevli olup olmadığı incelenmelidir. Uyuşmazlıkta, özel bir mahkemenin görevli olması sonucunu doğuran, ticari nitelik, tüketici veya iş ilişkisi gibi uzmanlık bilgisi gerektiren halin bulunup bulunmadığı üzerinde durulmalıdır. Böyle bir hal tespit edilmezse, dava asliye hukuk mahkemesinde açılmalıdır. Ayrıca özel mahkemenin görevli olduğu bir davanın açılacağı yerde, o mahkemeden kurulmamışsa, davanın asliye hukuk mahkemesinde özel mahkeme sıfatıyla açılması gerekir⁵⁰.

2. Özel Görevli Mahkemeler

a. Tüketici Mahkemesi

Tüketicilerin kişisel verileri, tüketim alışkanlıklarına ilişkin belirleyici özellikleri sebebiyle, ekonomik bir değer taşımaktadır. Bu sebeple, mal ve hizmet sağlayıcıları, tüketicinin kişisel verisini işlemek isterler. Veri öznesinin tüketici olması durumunda öncelikli olarak tüketici ile veri işleyen arasındaki “güç dengesizliği” dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır⁵¹. Bu halde, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden kaynaklanan tüketici uyuşmazlığı niteliğindeki tazminat taleplerinin, uzmanlık yargı yeri olan tüketici mahkemelerinde görülmesi gerekir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un (TKHK) 73. maddesi uyarınca, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir. Tüketici mahkemelerinin ihtisas mahkemesi olarak ortaya çıkmasını gerektiren tüketici uyuşmazlıkları, taraflardan birinin tüketici, diğerinin satıcı veya sağlayıcı olduğu, tüketici işlemi veya tüketiciye yönelik uygulamalardan kaynaklanan uyuşmazlıklardır⁵².

Tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi, ifade eder. Tüketici işlemi ise, mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlem olarak tanımlanmaktadır (TKHK m.3/1). Kanunda tüketiciye yönelik uygulamaların tanımı yapılmamıştır. Öğretide⁵³, tüketici işlemlerinin dışında kalan, işlem öncesinde, esnasında ve sonrasında alınması gereken tedbirler ve koruyucu uygulamaların, tüketiciye yönelik uygulamalar niteliği taşıdığı belirtilmektedir. Tüketiciye yönelik uygulamalar oldukça geniş bir kapsama sahip olduğundan, tüketici mahkemelerinin görev alanını büyük ölçüde genişletmiştir⁵⁴. Tüketiciye yönelik uygulamalar, sır saklama, aydınlatma, doğru bilgi verme ve üçüncü kişileri zarardan koruma gibi, sözleşme kurulmadan önce, sözleşme görüşmeleri, sözleşmenin ifası sırasında ve sözleşme sona erdikten sonra devam eden, kapsamlı bir koruma yükümlülüğünü ifade etmektedir⁵⁵. Kişisel verilerin hukuk aykırı işlenmesi, tüketici sözleşmesinin ihlali veya tüketiciye yönelik uygulama biçiminde ortaya çıkabilir.

Tüketici uyuşmazlıklarında uyuşmazlığın miktar ve değeri başvurulacak hukuki yolun tespitini sağlamaktadır. Kanunda belirtilen parasal sınırları aşan uyuşmazlıkların karara bağlanması amacıyla tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılamaz.⁵⁶ Tüketici hukukunda kişisel verilerin ihlalden kaynaklanan

⁴⁷ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.71; GÖRGÜN, L. Şanal/BÖRÜ, Levent/TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet: Medeni Usûl Hukuku, B.9, Yetkin, Ankara 2020, s.64; BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol: Medeni Usûl Hukuku, Adalet, B.4, Ankara, 2020, s.161; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.35.

⁴⁸ TANRIVER, s.151.

⁴⁹ SAYGI, s.37.

⁵⁰ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.38.

⁵¹ KESER, Yıldırım: “Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza”, SÜHFD, 28, 2020, s.1211.

⁵² GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s.96; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.154; BUDAK/KARAASLAN, s.51; ÖZMUMCU, Seda: “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış”, DEÜHFD, 16(Özel Sayı), 2014, s.84; TOPUZ, Gökçen: Tüketici Mahkemeleri, Yetkin, Ankara 2018, s.37.

⁵³ ÖZMUMCU, s.867; TOPUZ, s.74.

⁵⁴ TANRIVER, s.203; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.46.

⁵⁵ TOPUZ, s.69, 70.

⁵⁶ 01.10.2022 tarihinde yürürlüğe girecek, 7392 sayılı Kanun m.13. uyarınca parasal sınırlar değişecektir. Buna göre, tarafların İİK’deki hakları saklı kalmak kaydıyla; değeri otuzbin TL’nin altında bulunan uyuşmazlıklarda tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur.

zararların tazmini talepleri parasal bir değeri ifade ettiği için, öncelikle tüketici hakem heyetinin görevi kapsamına girip girmediği değerlendirilmelidir. İstenilen tazminat miktarı parasal sınırın altında ise, tüketici hakem heyetine başvurulmalıdır. Tüketici hakem heyetinin vereceği karar tarafları bağlar. Ancak, taraflar, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde tüketici hakem heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesine itiraz edebilir (TKHK m.70). İtiraz yoluna başvurmak, kanun yolu benzeri bir denetim sağlama amacına yönelik olduğundan dava şartı arabuluculuk kapsamında değildir⁵⁷.

Tüketici hakem heyetinin görevi kapsamında olan uyuşmazlıklar, tüketici hakem heyeti kararlarına yapılan itirazlar, Kanun'un 73/6.⁵⁸ ve 74.⁵⁹ maddelerinde belirtilen davalar ile tüketici işlemi olan ve taşınmazın ayınından doğan uyuşmazlıklar dışında kalan tüketici uyuşmazlıklarında, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması dava şartıdır⁶⁰ (TKHK m.73/A). Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi sebebiyle talep edilen tazminat miktarı, tüketici hakem heyetinin görev sınırını aşıyorsa, bu halde dava açmadan evvel, arabuluculuğa başvurulması gerekir. Kişisel veriye ilişkin tazminat uyuşmazlığında taraflar serbestçe tasarrufta bulunarak arabuluculukla anlaşabilir. Taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesi⁶¹, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilam niteliğinde belge sayılır. Tarafların veya avukatlarının imzasının bulunmaması halinde taraflar, anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini, arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden talep edebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır⁶². Diğer dava şartı arabuluculuk türlerinden farklı olarak, tüketici uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya tarafların anlaşmaları ya da anlaşamamaları halinde tüketicinin ödemesi gereken arabuluculuk ücreti, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. (TKHK m.73/A/3).

Dava şartı arabuluculukta anlaşılabilmesi halinde, tüketici mahkemesinde dava açılabilir. Doğrudan dava açılması halinde, tüketici mahkemesinin dava şartı eksikliğinden davayı usûlden reddetmesi gerekir.

b. Asliye Ticaret Mahkemesi

Ticari ilişkilerdeki, hız ve güven ihtiyacı, bu alandaki uyuşmazlıkların uzmanlık bilgisi sahibi hakimler tarafından çözülmesini gerektirmiş ve asliye ticaret mahkemeleri ortaya çıkmıştır. Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi, tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir (TTK m.5).

Ticari davalar, mutlak ve nispi ticari davalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mutlak ticari davalar, tarafların tacir sıfatı taşıyıp taşımadığına veya uyuşmazlığın bir ticari işletmeyi ilgilendirip ilgilendirmesine bakılmaksızın, bir kanun hükmü gereği ticari sayılan davalardır⁶³. TTK'nın 4. maddesi uyarınca, bu Kanunda öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılır. TMK'nın, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962-969; TBK'nın malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202-203; rekabet yasasına ilişkin 444, 447; yayın sözleşmesine dair 487-501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515-519; komisyon sözleşmesine ilişkin 532-545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547-554, havale hakkındaki 555-560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561-580. maddelerinde; fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuatta, borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde, bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerden doğan hukuk davaları mutlak ticari dava niteliği taşır.

Nispi ticari davalar, uyuşmazlığın her iki tarafının tacir olduğu ve tarafların ticari işletmesini ilgilendiren davalardır⁶⁴. Kanunda, havale, vedia, fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davaların taraflardan birinin ticari işletmesini ilgilendirmesi kaydıyla ticari dava olduğu düzenlenmiştir (TTK m.4).

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle açılacak tazminat davaları, tazminatın dayanağı olan hukuki işlem veya haksız fiile göre ticari dava niteliği taşır. Örneğin rekabet yasası ihlali, kişisel

⁵⁷ SELÇUK, Seyhan: "Tüketici Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Dava Şartı", Antalya Bilim ÜHFD, 8(16), Aralık 2020, s.1196; TANRIVER, s.211.

⁵⁸ "Tüketici örgütleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile Bakanlık; haksız ticari uygulamalar ve ticari reklamlara ilişkin hükümler dışında, genel olarak tüketicileri ilgilendiren ve bu Kanuna aykırı bir durumun doğma tehlikesi olan hâllerde bunun önlenmesi veya durdurulmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararı alınması veya hukuka aykırı durumun tespiti, önlenmesi veya durdurulması amacıyla tüketici mahkemelerinde dava açılabilir" (TKHKm.73/6).

⁵⁹ "Satış sunulan bir seri malın ayıplı olduğunun tespiti, üretiminin veya satışının durdurulması, ayıbın ortadan kaldırılması ve satış amacıyla elinde bulunduranlardan toplatılması için Bakanlık, tüketiciler veya tüketici örgütleri dava açabilir. Satış sunulan seri malın ayıplı olduğunun mahkeme kararı ile tespit edilmesi hâlinde, mahkeme ayıbın niteliğine göre malın satışını geçici olarak durdurma veya ayıplı giderme kararları verebilir. Üretici veya ithalatçı mahkeme kararının tebliğ tarihinden itibaren en geç üç ay içinde malın ayıbını ortadan kaldırmakla yükümlüdür. Malın ayıbının ortadan kalkmasının imkânsız olması hâlinde mal, üretici veya ithalatçı tarafından toplanır veya toplattırılır. Toplatılan mallar taşıdıkları risklere göre kısmen veya tamamen imha edilir veya ettirilir. İmha edilen mallı ilgili tüketicinin dava ve tazminat hakları saklıdır. (TKHK m.74/1-2).

⁶⁰ Özel uzmanlık uygulaması için bkz. KURT KONCA, Nesibe: "Arabuluculukta Özel Uzmanlık Uygulamasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler", Adalet Dergisi, (68), 2022, s.367-408.

⁶¹ Anlaşma belgesi için bkz. BADUR, Emel: "Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (18), 2021, s.49-87.

⁶² EKMEKÇİ, Ömer/ÖZEKES, Muhammet/ATALI, Murat/SEVEN, Vural: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk, On İki Levha, İstanbul 2019, s.116.

⁶³ TANRIVER, s.159.

⁶⁴ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.41; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s.86; BUDAK/KARAASLAN, s.48.

verilerin hukuka aykırı işlenmesi suretiyle gerçekleştirilebilir ya da TBK m.561vd. hükümleri çerçevesinde saklama sözleşmesi kapsamında kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesiyle zarar doğabilir. Bu davalar, mutlak ticari davadır. Kanunda belirtilmeyen sözleşme veya hukuki ilişkiler nedeniyle kişisel verilerin haksız işlenmesine dayalı tazminat davaları, tarafların tacir olması ve ticari işletmelerini ilgilendirmesi şartıyla nispi ticari davadır.

Asliye ticaret mahkemelerinde kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat davası açılırken, arabuluculuk başvurusu yapılması zorunludur. Çünkü ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır (TTK m.5/A). Anılan hüküm tazminat taleplerini konu aldığından, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat davaları açılmadan evvel arabuluculuğa başvurulması gerekir. HUAK uyarınca, arabuluculuk sonucunda anlaşılmadığına ilişkin son tutanağın aslının veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğinin dava dilekçesine eklenmesi zorunludur. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması halinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğundan usûlden reddine karar verilir (HUAK m.18/A/2).

c. İş Mahkemesi

İş mahkemeleri özel görevli uzmanlık yargı yerleridir. İş Mahkemeleri Kanununun (İMK) "Görev" başlıklı 5/a maddesi uyarınca, iş mahkemeleri; Basın İş Kanuna tabi gazeteciler, Deniz İş Kanuna tabi gemi adamları, İş Kanununa veya TBK'da düzenlenen hizmet sözleşmelerine tabi işçiler ile işveren veya işveren vekilleri arasında, iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü uyuşmazlıklarına ilişkin dava ve işlere bakar⁶⁵.

İMK'nın 5. maddesinde "...iş ilişkisi nedeniyle ... kanundan doğan her türlü hukuk uyuşmazlıklarına..." ifadesiyle uyuşmazlığın dayanağı sadece iş sözleşmesiyle veya iş hukukunun diğer kaynaklarıyla sınırlandırılmamış, kanuna dayanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak iş mahkemesinin görevi kabul edilmiştir⁶⁶. Kişilik hakkının iş sözleşmesine aykırılıkla ihlali sebebiyle açılacak tazminat davalarında, görevli mahkeme iş mahkemeleridir⁶⁷. İşçiye ait kişisel verilerin korunmasında, ilgili özel kanunlarda sorumluluğa ilişkin bir düzenleme bulunmadığından genel hükümler uygulanmalıdır⁶⁸.

Veri sorumlusu olan işverenin, işçinin kişisel verilerini hukuka aykırı işlemesi halinde, işçinin uğradığı zararların tazmininde görevli mahkeme iş mahkemesi olacaktır. Bu tazminat davası iş ilişkisinden doğduğu için, iş mahkemesi özel görevlidir. Bu davada, mahkeme her ne kadar KVKK'yı uygulayacaksa da iş hukukunun ilkeleriyle de bağlıdır.

İMK'nın 3. maddesi uyarınca, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatıyla işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılmadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması halinde davanın, dava şartı yokluğundan usûlden reddine karar verilir. İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminatla bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları dava şartı arabuluculuk kapsamında değildir.

İşçinin iş sözleşmesi çerçevesinde kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat davası açmadan evvel, arabuluculuğa başvurusu gerekir. Arabuluculuğa başvurulmadan doğrudan dava açılması halinde dava usûlden reddolunur.

İş mahkemesi kurulu olmayan yerlerde, işçinin kişisel verilerinin iş ilişkisi sebebiyle ihlali halinde işverene karşı tazminat davası, asliye hukuk mahkemesinde açılır. Ancak, asliye hukuk mahkemesinin bu davayı iş mahkemesi sıfatıyla görmesi gerekir.

V. SONUÇ

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi, veri sahibinin kişisel ve malvarlığı değerlerini zarara uğratabilir. KVKK'nın 11. maddesinde ilgili kişinin hakları düzenlenirken, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi nedeniyle doğan zararlarının giderilmesini talep etme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. KVKK'nın 14/3. hükmünde, kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesi suretiyle, kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkının bulunduğu düzenlenmiştir. Genel hükümlere yapılan yollama nedeniyle kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesinden doğan zararların hesaplanması, tazmin yollarının ve zamaşımı sürelerinin belirlenmesinde de genel hükümler uygulanır. Tazminat istemi, maddi ve/veya manevi zarara ilişkin olabilir.

Bu çerçevede, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat talebinin adli yargı veya idari yargının görev alanına girmesi mümkündür. Kanunda, tazminat hakkına ilişkin taleplerin hangi yargı yolunda görüleceğine dair açık bir hüküm olmadığı için somut olayın özelliklerine göre yargı yolu belirlenmelidir. Kişisel verinin hukuka aykırı işlenmesinden doğan zararların tazmininde veri sorumlusunun kamu tüzel kişisi olması halinde, davanın idari yargı yolunda açılması gerekir. Buna karşılık, veri sorumlusu özel hukuk kişisi ise dava adli yargıda açılmalıdır.

⁶⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.44; TANRIVER, s.219; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s.91; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s.149.

⁶⁶ MUTLAY, Faruk Barış/IŞIK, Melih: "7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Görev", AÜHFD, 68, 2019, s.613.

⁶⁷ ERDOĞAN, Canan: Kişilik Hakkı Kapsamında İşçilerin İzlenmesi ve Gözetlenmesi, Yetkin, Ankara 2017, s.166.

⁶⁸ BELGE, s.1044; ELBİR, Nazlı: Kişiliğin Korunması Bağlamında İşçiye Ait Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin, Ankara 2020, s.338; TOPRAK, Bilal: KVKK ve GVKT Açısından İşçinin Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin, Ankara 2021, s.166.

Ancak, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle kişilik hakkını korumaya yönelik TMK m.25’te öngörülen saldırı tehlikesinin önlenmesi, saldırıya son verilmesi, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespiti taleplerinin idari yargıda ileri sürülmesinde güçlük bulunmaktadır. Bu talepler özel hukuk kişisi veri sorumlusuna/işleyene karşı adli yargıda ileri sürülebilirken; tazminat talebinin idari yargıda görülmesi hem usul ekonomisi ilkesini hem de çelişki karar verme yasağını ihlal edebilecektir. Bu sebeple, idarenin kişisel verileri hukuka aykırı işlenmesinden kaynaklanan tazminat davalarının yapılacak bir yasal değişiklikle adli yargıda görülmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Böyle ayrık düzenlemelerin, TMK m.1007 ve İİK m.5 bakımından halihazırda uygulanmakta olduğuna da dikkat çekmek gerekir.

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat davası, tüketici uyuşmazlığı niteliği taşıyorsa ve TKHK’da öngörülen parasal sınırın altındaysa, tüketici hakem heyetine başvurulması gerekir. Buna karşılık, uyuşmazlığın miktarı parasal sınırı aşıyorsa, arabuluculuğa ilişkin dava şartının yerine getirilerek, tüketici mahkemelerinde dava açılmalıdır.

Mutlak ve nispi ticari dava niteliği taşıyan kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat davaları asliye ticaret mahkemesinde açılmalıdır. Ancak tazminat talepleri bakımından arabuluculuğa başvuru dava şartı olduğu için, bu davalar açılmadan söz konusu şartın tüketilmesi gerekir. Benzer bir durum iş mahkemelerinde görülen, iş uyuşmazlığı niteliği taşıyan kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesine dayalı tazminat davaları bakımından da geçerlidir. Özel mahkemelerin görev alanına girmeyen tazminat davalarının, genel görevli mahkeme olan asliye hukuk mahkemelerinde görülmesi gerekir.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Mali Destek | Atf Şekli: Yazarlar Emel BADUR ve Nesibe KURT KONCA, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Emel BADUR and Nesibe KURT KONCA who are the authors, have not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Bu makale yazarlar tarafından birlikte hazırlanmıştır. | This article has been co-written by the authors.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the authors.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazarlar, makalenin tüm süreçlerinde İnÜHFD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde İnÜHFD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın İnÜHFD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir.

| The authors declare that they comply with the scientific, ethical, and quotation rules of InULR in all processes of the paper and that they do not make any falsification of the data collected. In addition, they declare that Inonu University Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Inonu University Law Review.

KAYNAKÇA

- AKKURT, Sinan Sami: Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, B. 2, Seçkin, Ankara 2020.
- AKSOY, Hüseyin Can: Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak, Ankara 2016.
- AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGİNER, Murat/KAYA, Cemil: Türk İdari Yargılamaya Hukuku, B.6, Savaş, Ankara 2021.
- ALTINDAĞ, Halil: “Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında İdarenin Sorumluluğu”, İKÜHFD, 18(2), 2019, s.387-401.
- ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel: Medeni Usul Hukuku, B.6, Yetkin, Ankara 2020.
- AŞIK, İbrahim: Medeni Usul Hukukunda Bekletici Sorun, Seçkin, Ankara 2012.
- AŞIKOĞLU, Şehriban İpek: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri, On İki Levha, İstanbul 2018.
- ATALI Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin: Medeni Usul Hukuku, B.3, Yetkin, Ankara, 2020.
- BADUR, Emel: “Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (18), 2021, s.49-87.
- BASKIN, Onur: Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Seçkin, Ankara 2021.
- BAŞÖZEN, Ahmet: “Hukukta “İhtimal” Kavramı Bağlamında Yargıtay Kararlarında Sıklıkla Kullanılan “Kuvvetle Muhtemel” Kavramının Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Selçuk Özbek’e Armağan, s.527-528.
- BELGE, Ayşe Merve: “Özellikle Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde İşçilerin Kişisel Verilerinin ihlali ve Korunması Yolları”, DEÜHFD, 19(Özel Sayı), 2017, s.1025-1051.
- BUDAK, Ali Cem/KARAASLAN, Varol: Medeni Usul Hukuku, B.4, Adalet, Ankara 2020.
- BYGRAVE, Lee A.: Data Privacy Law An International Perspective, Oxford University, Oxford 2014.
- ÇEKİN, Mesut Serdar: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, B.2, On İki Levha, İstanbul 2019.
- ÇELİKEL, Serdar: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri, Seçkin, Ankara 2022.
- DETERMANN, Lothar: Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu, (Çev. Hilal TEMEL), On İki Levha, İstanbul 2020.
- EKMEKÇİ, Ömer/ÖZEKES, Muhammet/ATALI, Murat/SEVEN, Vural: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk, B.2, On İki Levha, İstanbul 2019.
- ELBİR, Nazlı: Kişiliğin Korunması Bağlamında İşçiye Ait Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin, Ankara 2020.
- ERARSLAN, Türkmen Sevgi: Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller, On İki Levha, İstanbul 2019.
- ERDOĞAN, Canan: Kişilik Hakkı Kapsamında İşçilerin İzlenmesi ve Gözetlenmesi, Yetkin, Ankara 2017.

- FULFORD, Nicola/CAREY, Peter: “Special Categories of Data”, Data Protection A practical Guide to UK and EU Law, (Ed.) Peter Carey, B.5, Oxford University, Oxford 2018.
- GÖRGÜN, L. Şanal/BÖRÜ, Levent/TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet: Medeni Usûl Hukuku, B.9, Yetkin, Ankara 2020.
- GÖZÜTOK, Zeki/ALBAYRAK, Adem: Alfabetik Medeni Usûl El Kitabı, Adalet, Ankara 2021.
- GÜRPINAR, Damla: “Kişisel Verilerin Korunmamasından Doğan Hukuki Sorumluluk”, DEÜHFD, 19(Özel Sayı), 2017, s.679-694.
- İMANÇLI, Canan: Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu, On İki Levha, İstanbul 2020.
- KARAHANOGULLARI, Onur: İdari Yargı, İdarenin Hukuka Zorlanması, Turhan, Ankara 2019.
- KELLEHER, Denis/MURRAY, Karen: EU Data Protection Law, Bloomsbury, London 2019.
- KESER, Yıldırım: “Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza”, SÜHFD, 28, 2020, s.1181-1215
- KUNER, Christopher: European Data Protection Law, Corporate Compliance and Regulation, Oxford University, B.2, Oxford 2007.
- KURT KONCA, Nesibe: “Arabuluculukta Özel Uzmanlık Uygulamasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, Adalet Dergisi, (68), 2022, s.367-408.
- KÜZECİ, Elif: Kişisel Verilerin Korunması, B.4, On İki Levha, İstanbul 2020.
- LLOYD, Heledd/CAREY, Peter: “The Rights of Individuals”, Data Protection A practical Guide to UK and EU Law, (Ed.) Peter Carey, B.5, Oxford University, Oxford 2018, s.122-154.
- MUTLAY, Faruk Barış/İŞİK, Melih: “7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Görev”, AÜHFD, 68, 2019, s.565-634.
- ORAK, Beşir: Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması, Yetkin, Ankara 2020.
- ÖZAY, İl Han: Günışığında Yönetim II – Yargısal Korunma, On İki Levha, İstanbul 2010.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin, Ankara 2009.
- ÖZKAN, Oğulcan: Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin, Ankara 2020.
- ÖZMUMCÜ, Seda: “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Hükümleri ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklara Genel Bir Bakış”, DEÜHFD, 16(Özel Sayı), 2014, s.831-871.
- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet: Medeni Usûl Hukuku, B.9, On İki Levha, İstanbul, 2021.
- SAYGI, Samet: “6698 Sayılı Kanun’un Sistematiğinde Yargısal Başvuru Yolları”, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, 2(2), 2020, s.30-60.
- SELÇUK, Seyhan: “Tüketici Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Dava Şartı”, Antalya Bilim ÜHFD, 8(16), 2020, s.1173-1213.
- TANRIVER, Süha: Medeni Usûl Hukuku, C. I, B.4, Yetkin, Ankara, 2021.
- TAŞTAN, Furkan Güven: Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, B.2, On İki Levha, İstanbul 2017.
- TEPE, Esra: Özel Hukuk Açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, Adalet, Ankara 2021.
- TOPUZ, Gökçen: Tüketici Mahkemeleri, Yetkin, Ankara 2018.
- TURAN BAŞARA, Gamze: “Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (16), 2020, s.57-90.
- TZANOU, Maria: The Fundamental Right to Data Protection, Bloomsbury, London 2017.
- UNCULAR, Selen: İş İlişkinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması, Seçkin, Ankara 2018.
- VURALOĞLU, Mehmet Oğuz: “Kişisel Verilerin İşlenmesi Suretiyle Kişilik Hakkı İhlalinde Kazancın Devri Talebi”, YÜHFD, XV(1), 2020, s.181-203.
- WELFARE, Damien/CAREY, Peter: “Territorial Scope and Terminology”, Data Protection A Practical Guide to UK and EU Law, (Ed.) Peter Carey, B.5, Oxford University, Oxford 2018, s.1-31.
- YILMAZ, Süleyman/ÇAVUŞOĞLU, Gökçe Filiz: Kişisel Verileri Koruma Hukuku, Yetkin, Ankara 2020.